

VRELCI

Leto I. — Številka 8

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA

November 1973

Delavski svet na svoji 35. seji

DELAJSKI SVET JE NA SVOJI 35. SEJI DNE 15. OKTOBRA 1973 RAZPRAVLJAL O PROBLEMATIKI PRI PRODAJI MINERALNE VODE IN OGLJIKOVEGA DVOKISA TER O CENAH ZA PRIHODNJE LETO

V poročilu, ki ga je podal tovariš Lojen in v razpravi je bilo ugotovljeno, da smo letos prodali za 11% več mineralne vode kot v enakem obdobju lani.

Prodaja poteka ob pogojih relativne zasičenosti tržišča in ob udeležbi večjega števila pobudnikov kot so Radenska in nekateri srbski proizvajalci mineralnih vod. Iz podatkov, ki jih je analiziralo Združenje proizvajalcev mineralnih vod, izhaja, da gre za določeno stagnacijo pri potrošnji teh pijač. Vzroke za to stanje je najti v zastojanju realnih osebnih dohodkov za cenami, ki bre-mene družinske nabave, deloma pa tudi v vedno večji ponudbi brezalkoholnih pijač, ki se proizvajajo na bazi agrumov, sadja in umetnih dodatkov.

Po tehnični strani je naša polnilnica dobro obnavljala zaloge z izjemo v juniju, ko so naročila daleč prekašala zmogljivosti polnitve.

Naša prodajna politika mora še vnaprej težiti za prodajo v radiusu, ki se lahko konkurenčno kosa s transportnimi stroški. Ni pa pustiti v nemar ostalih območij.

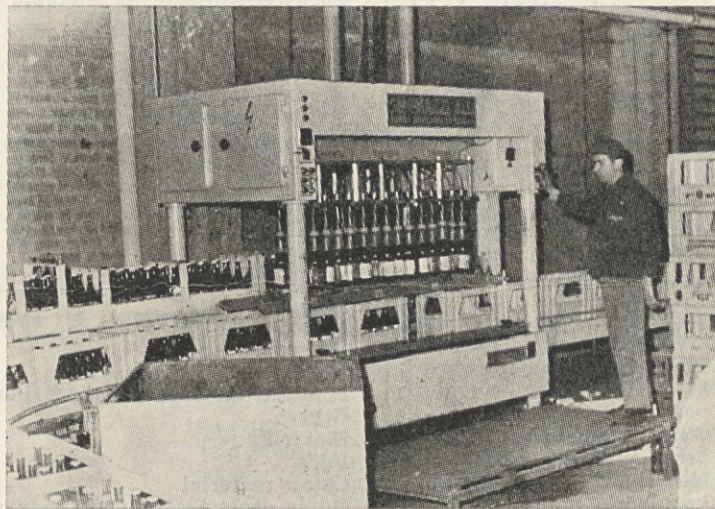
Mnogo »prostora« bi še bilo na tržišču za brezalkoholne pijače. Nekateri proizvajalci teh pijač uganjajo celo vezano trgovino s tem, da izdobavo naročila za svojo brezalkoholno pijačo pogujejo na naročila za svojo mineralno vodo. Zaradi te okoliščine so mnogi naši kupci pričeli nabavljati nam konkurenčno mineralno vodo.

Poslujemo s cenami, ki so bile praktično postavljene že v letu 1971. Razumljivo je, da smo ob tem močno prizadeti, saj se je material, ki ga potrebujemo za reprodukcijo, med tem časom že nekajkrat podražil. Relativno uspešnost poslovanja nam omogoča le večja proizvod-

nja in boljša proizvodnost dela.

Nujno je, da bi čimprej pričeli s proizvodnjo neke brezalkoholne pijače. Nič manj pomembno pa bi bilo, da bi čim prej dosegli od-

ške kalkulacije. Takšno stanje pogujejo razni zunanji dejavniki, na katere ne moremo tvorno vplivati. Pri odločanju si pomagamo z nasplošno ugotovljenim trendom cen v inozemstvu in gi-

Polnilnica

mrznitev naše prodajne cene za mineralno vodo.

Ogljikovo kislino smo uspešno prodajali in dosegli skoraj dvakratno proizvodnjo nasproti lanskemu letu. Izgledi so, tako po tehnični kot tudi po komercialni plati, da bomo v naslednjem letu prodali za 25% več.

Delavski svet je poročilo odobril in sklenil, da je treba izboljšati reklamo in pri prodaji racionalno ukrepati ob pojavu vseh poslovnih dogodkov na tem občutljivem tržišču.

Na predlog upravnega odbora je delavski svet potrdil cene za zdravstvene storitve, hotelsko-penzionske cene, cene za mineralno vodo in za CO₂.

Naše hotelske cene niso rezultat določene metodolo-

banjem realnih osebnih dohodkov v naši državi.

Naše cene, ki bodo veljale na zunanjem trgu, bomo zvišali takole: za zdravniške preglede in za hidroterapeutske storitve od 5—10%, za hotelske in penzionske storitve od 5—7% glede na sezonsko obdobje.

Državljanom SFRJ, ki so člani družbenih organizacij, bi odobraval na zdravstvene storitve 20% popusta, za penzionske storitve pa 10% popusta.

Ceno za mineralno vodo bi zvišali za din 0,11 franko polnilnice, za liter steklenico, za ogljikovo kislino pa din 4,00 za kg, franko tukajšnje skladišče. Veleodjemalcem bi bilo odobravati do 35% rabata.

sč

TOVARIŠICE IN TOVARIŠI

Leto, v katerem smo pričeli izdajati naš informativni list, se je že krepko prevesilo k svojemu zaključku.

Želimo vedeti, ali vam je všeč vsebina ali ste zadovoljni z informacijami, kaj še posebej vzbuja vašo pozornost, o čem naj bi več pisali. Kakšne tematike si želite, ali morda poljudno poučne ali čisto informativne, morda pa popolnoma nekaj drugega?

Pišite nam svoje želje. Pišite nam o svojih zapažanjih na pestrem področju delovanja našega zavoda pa o dobrih in o slabih straneh samoupravljanja v praksi pri nas. Pišite nam ali pa povejte nam o čemerkoli, kar bi lahko osvetlilo probleme samoupravljanja pri nas.

Ne bojte se peresa, ki naj izrazi konstruktivno besedo. Le tako bo naš list odraz hotenja nas vseh in za vse nas.

Vse objavljene sestavke honoriramo.

UREDNIŠTVO

Gostje o nas

MOJI VTISI IZ ROGAŠKE SLATINE

Septembra je. Sem prvič v Rogaški Slatini, v tej čudoviti dolini, sončno obsijani, polni čudovito zgrajenih objektov, nekaterih starih tudi že 100 let.

Posebno pozornost vzbujajo krasno urejen park, ki je prepoln raznobarnega cvetja. Iz male fontane v njegovi sredini sika kristalno čista voda, v bazenu pa plavajo male ribice, ki vzbujajo pozornost obiskovalcev. Ta krasna dolina je obdana z grički in gorami, z naravnimi lepotami, vse skupaj v morju gozdov pa ustvarja fantastično lep vtis.

Lepih dogodkov ni mogoče kmalu pozabiti. Človeku so v posebno veselje in zadovoljstvo. Zares, v teh dvajsetih dnevih, ki sem jih preživel v zdravilišču, sem doživel prijetne vtise in spomine, pa mi je težko najti primernih besed in pohvale. Kje naj pričnem s temi prijetnimi vtisi in pohvalami, pri posameznikih ali pri kolektivu kot celoti? Če bi kogarkoli imenoval na prvem mestu, bi s tem napravil krivico drugemu, petemu ali desetemu. Ne, namenoma nočem imenovati imen. Vsi so bili tako ustrezljivi, vljudni in pozorni!

Sef recepcije, vratar, servirka, sobarica, zdravnik, medicinska sestra in drugi, vse sami nasmejani obrazi, ki dajejo ljudem s tem še posebno terapijo.

Na vzorni višini so snaznost, prehrana, postrežba, medicinske usluge itd. Lahko bi bilo za vzor mnogim podobnim organizacijam, kako se dela in občuje z ljudmi. Ni tekanja, čakanja, niti živčnosti, pri tem pa vsakdo marljivo opravlja svoje dolžnosti. V zdravilišču je na stotine pacientov, turistov iz vseh krajev sveta (mladih, starih, bolnih vojnih invalidov). Vsakdo od teh je prinesel s seboj svoje navade in zahteve. V tako moderno opremljeni ustanovi, s tako dobrim in delavnim kolektivom je vsak sprejet s toploto in nežno besedo in z ljubeznivostjo. To vzbudi pri bolnikih še posebno zadovoljstvo in izreden vtis.

Bravo tovariši, le tako naprej!

Ob zaključku se zahvaljujem celotnemu kolektivu za vse in mu z mnogimi toplimi pozdravi želim še mnogo uspeha pri delu.

Dubrovnik, 25. IX. 1973

LUKA ČURIČ,

Dubrovnik,
Put XIII južnodalmatinske brigade 15

Nekaj podatkov o devetmesečnem poslovanju

TRI ČETRTINE LETOŠNJEGA LETA SO ZA NAMI. ZARADI SEZONSKEGA ZNAČAJA NAŠE DEJAVNOSTI SMO OPRAVILI V TEM ČASU ŽE VEČ KOT 80 ODS. LETNEGA PROMETA. S KAKŠNIM USPEHOM?

Količinski podatki, prikazani v posebnem sestavku, nam povedo, da smo v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta imeli za 1 odst. več gostov in enako za 1 odst. več nočitev. Pri tem številu gostov so v zdravstveni enoti imeli za

3 odst. več zdravniških pregledov in za prek 7 odst. več kopei in drugih fizioterapevtskih postopkov. Prodajo slatine smo uspeli povečati za dobrih 11 odst., prodajo ogljikove kisline pa smo skoraj podvojili.

V denarju izražena vrednost opravljenega dela kaže zaradi spremembe cen v zdraviliški dejavnosti in cen za prevoze mineralne vode nekoliko drugačne odlike. Vrednosti za 9 mesecev v letošnjem in lanskem letu so:

	Leto 1973	Leto 1972	Indeks 73:72
Brutoprodukt	65,145.000 din	54,412.000 din	119,7
Od tega:			
Iztržki za zdravstvene storitve	6,769.000 din	5,622.000 din	120,4
Iztržki za gostinske storitve	25,017.000 din	20,031.000 din	124,8
Iztržki za slatino in plin	27,755.000 din	23,293.000 din	119,1
Obrač. storitve enote za investicije in vzdržev.	4,866.000 din	4,673.000 din	104,1
Razni dohodki	738.000 din	793.000 din	93,0

Ko ocenjujemo te številke, se moramo spomniti, da smo imeli letos ves čas povečane cene le za inozemske goste ter da smo s pogodbami dobili več za oskrbni dan socialnih zavarovancev in invalidov, medtem ko so bile cene za domače samoplačnike v prvem polletju zamrznjene na lanski višini. Prodajna cena slatine

je nespremenjena že od leta 1971 (še vedno ni sproščena), povečale so se le postavke za zaračunan kamionski prevoz kupcem, katerim mi oskrbimo dostavo v njihova skladišča. Pri plinu CO₂ smo uvedli za del količin višjo kvaliteto (suh plin) ob ustreznosti višji ceni in je iztržek letos večji za 137 odst., količine pa za 95 odst.

Skupen iztržek je, kot vidimo, za dobro staro milijardo večji kot za enako obdobje lani. Ob tem povečanju je žal nam malo ostalo. Povečani stroški in dajatve so nam odvzeli večji del tega povečanja, nekaj pa smo porabili za povečanje osebnih dohodkov in za večjo amortizacijo. Poglejmo nekaj številke:

	Leto 1973	Leto 1972	Indeks 73:72
Stroški za material	16,397.000 din	13,487.000 din	121,5
Od tega:			
Živila	6,034.000 din	4,856.000 din	124,2
Pomožni material za mineralno vodo	2,822.000 din	2,302.000 din	122,5
Gorivo	1,231.000 din	1,084.000 din	113,5
Elektrika	514.000 din	470.000 din	109,3
Voda	854.000 din	632.000 din	135,1
Ostali material	3,176.000 din	2,572.000 din	123,5
Odpis drobnega inventarja in embalaže	1,766.000 din	1,571.000 din	112,4
Prevozi mineralne vode	5,413.000 din	4,347.000 din	124,5
Amortizacija	3,232.000 din	2,609.000 din	123,8
Skupni materialni stroški	30,516.000 din	23,829.000 din	128

Število penzijskih obrokov je letos večje le za 4 odst., tako gre torej 20 odst. ali blizu 100 milijonov starih dinarjev na račun povečanih nabavnih cen. Pri mineralni vodi nam je podražitev pomožnega materiala vzela okoli 25 milijonov starih dinarjev, povečanje

prevoznih cen pa prek 50 milijonov. Vidimo, da so se nam skupni materialni stroški povečali za 28 odst., iztržki pa le za približno 20 odst. Gotovo bi ne bilo odveč s podrobno analizo preučiti, ali ni nastal del povečanih stroškov zaradi večje porabe materiala in manjše

skrbi za višino stroškov. Ob takih zneskih pomeni že vsak odstotek zmanjšanja stroškov pomembna sredstva!

Doseženi dohodek znaša 30,108.000 dinarjev in je za 16 odst. večji od lanskega, ki je znašal 25,930.000 dinarjev. Dohodek smo koristili:

	Leta 1973	Leta 1972	Indeks 73:72
Za plačilo pogodbenih obveznosti	1,720.000 din	1,525.000 din	112,8
Za plačilo zakonskih obveznosti	2,021.000 din	796.000 din	253,8
Za osebne dohodke in prejemke	15,968.000 din	12,794.000 din	124,8
Ostane dohodka	10,400.000 din	10,815.000 din	96,1

Pri zakonskih obveznostih nas je močno prizadel davek na dohodek, ki nam letos znaša blizu 720.000 dinarjev, lani pa le 87.000 dinarjev.

Še pogled na dosežene osebne dohodke! Poprečni mesečni osebni dohodek je bil letos 1.962,30 din, lani 1.557,05 din, povečanje torej za 405,25 din ali za 26 odst. Vemo, da so po višani življenjski stroški absorbirali to razliko, ali jo celo presegli, zato bodi naša skup-

na skrb v prihodnje gospodariti še bolje in skrbneje, da bomo za osebne dohodke lahko namenili še več.

Za vso opravljeno delo smo porabili 868.681 delovnih ur, lani pa 862.165. Razlika je le 6.516 ur ali manj kot 1 odst. Lepo in vzpodbudno! V vseh enotah to stanje sicer ni tako, v enih je delovnih ur več kot lani, v drugih manj, skupna razlika pa je res zadovoljiva.

Teh nekaj fragmentarnih podatkov gotovo ne daje popolnega prikaza našega dela, uspehov in neuspehov, služijo naj le kot bežna informacija. V devetmesečnem poročilu o poslovanju, ki ga prejmejo člani samoupravnih organov, je podatkov precej več, na želje in sugestije bralcev pa lahko vse željene podrobnosti priobčimo v naslednji številki.

ANTON TEPEŠ

KRVODAJALSTVO

POSLANICA OB SVETOVNEM DNEVU ZDRAVJA 1973

Nihče ni neodvisen od skupnosti, v kateri živi

Moris Schaefer, profesor za zdravstveno usposabljanje, North Carolina, USA.

Mnogo ljudi še danes ne pozna pravega pomena in naloge krvi v človeškem telesu. Kri prinaša kisik iz pljuč v vse dele človeškega telesa, odnaša odpadne snovi

KRVODAJALSKE AKCIJE, KI JE BILA V ROGAŠKI SLATINI 26. SEPTEMBRA, SO SE UDELEŽILI NASLEDNJI ČLANI NAŠEGA KOLEKTIVA:

iz polnilnice:

Vinko Čokl, Blagoje Padjan, Jože Gobec, Štefan Bremec, Stanko Dolc, Anton Plavčak, Franc Čebular, Alojz Bitenc, Jurij Lesjak, Avgust Šket, Alojz Šerbek, Anton Terbovc, Helena Ogrizek, Ruža Gobec, Zora Skalički, Katica Pobežin, Anton Zorin, Štefan Taciga, Zlatko Ogrizek, Marija Kos, Elizabeta Gotlin, Ivanka Gobec, Nikola Hečimovič, Stefanija Govedič, Jožica Drogenik, Stefanija Pohorc, Jožica Kidrič, Vinko Gobec, Karl Krušič, Marija Bratuša, Martin Zagorc, Štefan Šrmpf. — Odklonjeni: Antonija Čoh, Alojzija Žerak, Alojz Cajzek, Silva Podhraški

iz restavracijske enote:

Anica Terbovc, Andrej Čebular, Angela Blazina, Milena Junež, Anica Jager, Terezija Koradžija, Anton Jurič, Antonija Kralj, Marjan Kos, Marija Krumpak, Doroteja Zupanc, Ana Ogrizek

iz hotelske enote:

Jožica Pepelnik, Tone Napaš, Frida Adrinek, Jože Berk, Martina Kamenšek, Ana Potočnik, Otilija Debelak

iz enote skupnih služb:

Marica Bračun, Anton Tepeš, Ivanka Zorin, Anica Halužan. — Odklonjeni: Antonija Prah, Ana Blagus

iz investicijsko-vzdrževalne enote:

Ana Mesiček, Stanko Strašek, Karl Grosek, Vinko Šrmpf, Stanko Vinkler, Majda Jagodič, Vinko Pirš, Leopold Jager, Jože Krumpak, Stanko Tanšek

iz zdravstvene enote:

Francka Ulaga, Ivanka Turnšek, Ivan Černoša, Marjan Anderlič.

iz celic v organe za izločanje. Prinaša hranljive snovi, hormone in druge kemijske spojine na mesta, kjer jih tkiva rabijo. In končno, kri stoji na čelu borbe proti vsem mogočim sovražnikom človeškega organizma (bela krvna telesa).

Človek ima 5—6 litrov krvi.

Kri je proizvod živega organizma, v njem se poraja, živi in umre. V nobenem laboratoriju ali kemični tovarni ni mogoče izdelati ne krvi, ne njenih sestavnih delov. Krvodajalci so edini darovalci tega nenadomestljivega zdravila.

Sodobnega zdravljenja si sploh ne moremo več predstavljati brez krvi in njenih nadomestkov. Mnogo je bolezni, ki jih lahko ozdravimo samo s krvjo in je kri edina rešitev pred sicer neizbežno smrtjo.

V Sloveniji je registriranih 350.000 krvodajalcev. Na leto daje kri 70.000 krvodajalcev. Letno potrebujejo bolnišnice za nemoteno zdravljenje bolnikov 25.000 litrov krvi. Prav zaradi tega spada krvodajalstvo med odgovorne družbene naloge, pri katerih mora sodelovati vsa družba.

KRVODAJALSTVO JE PROSTOVOLJNO, BREZPLAČNO IN ANONIMNO.

Dve odkritji sta omogočili, da je transfuzija krvi postala eno najbolj razširjenih terapevtskih sredstev za sodobno medicino:

1. odkritje krvne skupine A B 0 v letu 1900—1901
  2. postopek za konzervacijo krvi, ki so ga uporabili med špansko vojno
- Sedemdeset let od odkritja krvnih skupin A B 0 je doba polna izkušenj in novih odkritij krvnih sistemov.

Omogočeno je bilo, da dajejo transfuzijo z minimalnim tveganjem. Po odkritju 4 krvnih skupin A, B, 0 in AB je kazalo, da je vse znano in rešeno.

Vendar ni bilo tako, raziskave so šle svojo pot in danes poznamo ca. 14 splošno priznanih sistemov, ki pa pri transfuziji niso vsi enako pomembni. Omenim naj le RH faktor, ki je skoraj tako pomemben kot krvna skupina.

Transfuzija krvi rešuje življenje in je nepogrešljiv pomočnik zdravniku — operaterju:

1. pri težjih operacijah srca, glave, ledvic itd.
2. pri porodnicah — nadomestiti izgubljeno kri
3. pri krvavitvah (česte prometne nesreče)
4. pri krvnih obolenjih
5. zamenjava krvi pri novorojenčkih (našteti le nekaj) — op. pisca

KRVODAJALEC

1. Seznanjanje s krvodajalstvom naj se začne v osnovni šoli, nadaljuje naj se (Nadaljevanje na 8. strani)

Poročilo o prometu od januarja do vključno septembra 1973 in primerjava z enakim obdobjem v letu 1972

	1973	1972	Indeks
ZDRAVSTVO:			
Zdravniški pregledi	21.736	21.074	103
Kopeli	99.547	94.498	105
Postopki	24.623	21.009	117
HOTELI:			
Nočitve skupaj	181.035	178.194	101
Nočitve domačih gostov	100.723	106.367	94
Nočitve tujih gostov	80.312	71.827	105
Število gostov skupaj	17.457	17.188	101
Število domačih gostov	10.536	11.007	95
— od tega na družbene stroške	3.373	3.191	105
Število tujih gostov	6.921	6.181	111
NOČITVE PO NARODNOSTI:			
Avstrija	48.996	39.281	124
Italija	18.857	16.724	112
Zahodna Nemčija	10.033	14.413	69
Ostali	2.426	1.409	172
RESTAVRACIJE:			
Iztržek hrane po naročilu	2.032.525	1.666.414	121
POLNILNICA:			
Polnitev mineralne vode	27.287.327	24.232.915	112
Prodaja mineralne vode	26.921.331	24.040.642	111
— Donat	8.633.836	7.896.311	109
— Styria	—	26.972	—
— Tempel	18.287.495	16.117.359	113
Polnitev CO ₂ (v tonah)	997.232	495.070	201
Prodaja CO ₂ (v tonah)	992.758	508.981	195

Rezultati so razmeroma ugodni. Število domačih gostov in nočitev pa ne zadovoljuje. Morda se bomo »ujeli« v oktobru, ker poslujemo z ogrevanim Strossmajerjevim domom. Občutno nam primanjkuje hotelskih sob. Število gostov, ki smo jim zavrnil rezervacijo sob, že močno presega tisoč interesentov. Med tujimi gosti so zopet gostje iz Avstrije krepko na prvem mestu. Izpadu obiskovalcev iz Zahodne Nemčije bi bilo treba posvetiti več študijske pozornosti in nato ustrezno ukrepati. Polnitev in prodaja slatine ter ogljikovega dvokisa dobro napreduje po začrtani poti. Še več moramo storiti za reklamo Donata.

Kaj in kako delamo v polnilnici?

Kdo izmed nas še ni videl vsaj nekaj radovednežev, ki se dan za dnem zbirajo v parku in občudujejo delovanje vrelcev mineralne vode? Voda se peni, mehurčki plina CO₂ jo burkajo, kot da bi bila vrela. Vsekakor zanimiv prizor! V pivnici jo nato še poizkusijo ali redno pijejo, v domačem kraju pa jo kupujejo napolnjeno običajno v litrskih steklenicah, za zdravje ali za žejo, pač kakor kdo. S tem je zadeva z vodo pri kraju, vsaj za večino, za plin CO₂ naš tržni produkt.

Za navidezno enostavnostjo pa se v resnici skriva cela mreža raznih opravil, ki so zajeta v skupnem pojmu polnilnica mineralne vode in o katerih tudi mi, ki si pod streho zdravilišča služimo kruh, bržkone premalo vemo. Saj smo že kakšen krat z odgovorom prišli v zagato, ali ne? Zato bomo skušali o delu polnilnice kaj več povedati.

Organizacijsko je opravljanje dela v polnilnici razdeljeno na več skupin. Te so: polnilnica mineralne vode v ožjem smislu, skladišče mineralne vode, plinarna s kotlovnico, laboratorij, vzdrževalna skupina, vratarji in vodstvo.

V polnilnici imamo 2 pralna stroja za čiščenje steklenic in sicer 1. s kapaciteto 16.000 steklenic na uro in drugi s kapaciteto 4.000 steklenic na uro. Prvi vzbujata vtis velike jeklene pošasti, saj sega od tal do stropa, je 15 m dolg in 3 m širok in zavzema 45 m² talne površine. Tehta kar 80 ton. Drugi je dosti manjši od prvega ima pa priključen še poseben stroj za kislinsko čiščenje steklenic, ki je pri prvem vgrajeno že v samem stroju.

Steklenice potujejo po sistemu transportnih trakov v skupni dolžini 130 m do treh polnilnih strojev z efektivnimi kapacitetami 10.000 steklenic na uro, 2.500 steklenic na uro in 3500 steklenic na uro, skupno torej 16.000 steklenic na uro. Od teh redno obratujeta prva dva, tretji pa je večinoma v pripravljenosti kot rezerva v primerih večjih okvar ali remonta ali večje potrebe po polnitvi. V minuli sezoni smo v polnilnici v dveh izmenah napolnili povprečno 200.000 litrov mineralne vode na dan in to skoraj vse v litrške steklenice.

Razumljivo je, da je pri delu tudi nekaj loma. Steklenice se po večkrat obračajo, se zaradi tresenja na transportu, drgnjenja ene ob drugo in pod »postarajo« in ne vzdržijo več običajnega načina polnjenja, nekaj se jih razbije pri samem notranjem transportu in posebno še pri samem pranju zaradi različnih temperatur pralnih raztopin. Normalni % loma, v številni skladiščnega,

znaša okrog 3%. Mala in razumljiva številka pa se pokaže v čisto drugačni luči, če jo glede na povprečno polnitev preračunamo v težo črepinj, saj to znese kar 4-5 ton črepinj na dan.

Z izjemo vodij izmen in enega do največ dveh moških so vsi delavci v polnilnici ženske. Zato v konicah proizvodnje, ko je potrebno delati v podaljšani izmeni, prihaja do mučnih situacij, saj je na eni strani potrebno začeti z delom zelo zgodaj (ob petih zjutraj), na drugi strani pa se delo zavleče pozno v noč (do enajstih zvečer). Ne smemo namreč pozabiti, da je večina žena mater, ki imajo svoje obveznosti do družine. Delo polnilnice je delo ob tekočem traku. Ta stalni ritem dela deluje zelo utrujajoče, posebno pa še v podaljšani izmeni.

V glavni sezoni delajo stroji po 18 ur na dan in to tako, da je njihova kapaciteta praktično 100%-no izkoriščena. Vsak stroj v glavni sezoni pomeni namreč zastoj vsega zunanega transporta (vstekljenična mineralna voda se naklada direktno na kamione), le-ta pa je nadalje povezan z omejitvami voženj na turističnih cestah ob koncu tedna. Zato nas misel o potrebi instalacije novih linij oz. novih polnilnih kapacitet spremlja skoraj na vsakem koraku.

Vstekljeničeno mineralno vodo prevzema skladišče, ki razpolaga s 1.750 m² pokrite skladiščne površine. Tu je prostora za ca. 1.200.000 litrov vode (1 litrske steklenice). Skladišče vodo nadalje odpremlja kupcem in sprejema prazno embalažo. Zato vodi ažurni pregled nad zalogami, iz komercialne službe pa dnevno sprejema naročila za odpremo kupcem. Glede na stanje skladišče skladno z vodstvom polnilnice, ki ga o vsem obvešča, odreja vrsto polnitve. Tu namreč ne gre samo za mineralno vodo Donat ali Tempel, ampak tudi za posamezne inozemske kupce. Le-ti imajo na sicer običajnih etiketah dodatno natiskana še imena svojih firm, etikete pa so tudi tiskane v različnih jezikih. Nekateri kupci (Italija, ZR Nemčija, občasno tudi Kanada) dalje zahtevajo, da se steklenice pakirajo v kartone iz lepenke. V skladišču lahko zato vidimo ločene sklade kvalitetno ene in iste vode, zato je tu potrebna dokajšnja pazljivost, da ne pride do zamenjav.

Zamisel o pretežni avtomatizaciji notranjega transporta je iz objektivnih razlogov le delno uresničena. Paletni sistem, razkladanje in nakladanje avtomobilov z viličarji, še veliko prevoznikov odklanja, bodisi zato, ker nimajo us-

trezno prirejenih kamionov bodisi zato, ker prevladuje miselnost, da je tovar na paletah nestabilen. Zato ostaja v samem skladišču polnilnice, kakor tudi pri kupcih, še veliko nepotrebnega težaškega ročnega dela, delovno silo zanj pa je kaj težko planirati, ker je prodaja v sezoni močno sunkovita. Delavci skladišča potujejo namreč tudi kot sovozači oz. razkladalci in nakladalci kamionov do potrošniških mest kupcev in se večkrat dogaja, da ostaja v domačem skladišču dosti manj od potrebne planirane delovne sile. Preostali delavci morajo v takem primeru še bolj poprijeti, zato gre skozi roke enega delavca v eni izmeni v enem takem »črnem« dnevu več kakor 20 ton tovara mineralne vode. Ob nenadnem upadu prodaje se seveda zadeva malo obrne, a človek si vedno bolj zapomni bolj slabe strani.

V času sezone se vsa dnevna polnitev več ali manj tudi dnevno prodaja, v skladišču moramo torej računati s prometom cca 400.000 steklenic na dan, kajti računati moramo tudi na vračilo prazne embalaže, ker sicer ne bi imeli v kaj nalivati. Če zaradi lepšega vpogleda to maso steklenic nekoliko preračunamo vidimo na primer, da predstavlja promet navzven povprečno 26 železniških voz in obratno navznoter, povprečno 19, skupaj torej 1 vlak s povprečno 45 železniškimi vozovi na dan. To pa so že kar tovarniška merila. Tovarna stekla Straža, ki po obsegu našo polnilnico vsaj 20 krat presega, ima dnevno številčno skoraj enak promet steklenic. Opisan dnevni promet, z vsem razvozem kupcem vred, opravi pri nas cca 30 delavcev, kar znese torej 1,5 vagona na osebo.

Pogoji dela so glede na staro polnilnico v smislu vremenskih prilik občutno boljši, zaradi neizvedene paletizacije in večjega prometa pa dokaj slabši.

Že uvodoma smo povedali, da polnilnica pripravlja za trg tudi plin CO₂, ki skupaj z mineralno vodo prihaja iz zemeljskih globin. Plin CO₂ je pravzaprav gonilna sila za mineralno vodo, da le-ta lahko samodejno priteka na zemeljsko površino. V vodi oz. mešanici vode in plina ga je mnogo več kot se ga lahko v njej topi (topnost je odvisna od pritiska in temperature), zato se iz nje izloča v velikih količinah in ga po posebnih ceveh vodimo v polnilnico-plinarno v poseben rezervoar plinohram, od tod pa dalje preko kompresorjev in sistema cevovodov na posamezna mesta porabe. V kompresorjih se del plina CO₂ komprimira na pritisk 4 atm. Nekaj tako

stisnjene plina uporabljamo za oplemenitenje mineralne vode (za boljši okus in preprečitev izpada mineralnih soli), ko jo v polnilnici polnimo v steklenice, nekaj ga pa po posebni cevi vodimo v novo terapijo, kjer služi za pripravo mineralnih kopeli. Višek plina nad omenjeno porabo pa v posebnih kompresorjih stiskamo še naprej do končnega pritiska 70 atm, kjer se pri temperaturi vodovodne vode, s katero kompresorje oz. plin hladimo, plin CO₂ vtekočinja in ga kot takega polnimo v jeklenke za prodajo (torej kot tekoči CO₂).

Naš plin CO₂ je zelo čist, brez vsakršnega privonja ali priokusa, zato je direktno uporaben za živilsko in celo farmacevtsko industrijo. Zato nas naj ne preseneča, da so naši kupci poleg večjega števila manjših porabnikov (sodavičarjev — privatnikov) tudi renomirane firme Coca Cola, Vital, Dana in preko »Chem« Lek.

Velike količine CO₂ potrebuje tudi železarska industrija, predvsem za kvalitetno varenje v interni atmosferi. Za te namene plin CO₂ tudi sušimo, za kar je v plinarni montirana posebna sušilna naprava. Tak plin prodajamo železarnam Ravne in Store.

V plinarni se zbira dnevno cca 6.000 kg plina CO₂. Pri atmosferskih pogojih, to je pri zračnem pritisku in temperaturi, predstavlja to volumen 3.000 m³ na dan. Kot smo že povedali ga del porabimo doma (vstekljeničenje mineralne vode, mineralne kopeli v novi terapiji), preostanek pa vtekočinjamo in polnimo v jeklenke. Zato se številke za posamezne porabnike precej spreminjajo, odvisno pač od sezone in pod. in znašajo za polnitev mineralne vode tudi do 1.000 kg na dan, enako za Novo Terapijo do 1.000 kg na dan in za direktno prodajo tekočega CO₂ tudi do 5.000 kg na dan.

Plinarna je obrat, ki deluje nepretrgoma. Tu so mišljeni vsi delovni dnevi, vključno z vsemi prazniki, oz. to pomeni 24 ur na dan skozi vse leto, brez slehernega prostega dne. Mišljeno je strojno obratovanje, medtem ko so prosti dnevi delavcev več ali manj pogojeni z zasedbo kvalificiranih strojnikov, ki morajo imeti posebne izpite za delo z visokotlačnimi kompresorskimi napravami. Nastopa vprašanje zmogljivosti strojev oz. njihovega vzdrževanja. Da se izognemo izpadu proizvodnje, moramo popravila vršiti ob vsakem času, pač ko okvara nastane. Pri kupcih našega plina CO₂ pomeni namreč naš zastoj tudi zastoj njihovih obratov. Ker pa je ponudba večja od povpraševanja, bi

sleherna nesolidna izdoba pomenila izgubo kupcev. Zalog ni mogoče ustvariti, ker je embalaža — jeklenka kar 12 krat dražja od artikla.

Zaradi visokih delovnih pritiskov (do 70 atm) je delo pri polnjenju življenjsko nevarno. Pred polnjenjem je zato potrebno vsako jeklenko temeljito pregledati-otipati in se prepričati o njeni intaktnosti. Eksplozija ene jeklenke bi pomenila razdejanje vseh strojev in stavb v bližnji okolici. Polnilec mora s svojim podpisom jamčiti za varnost pri delu za vsako jeklenko tudi pri potrošniku.

Razumljivo je, da tako velik obrat kot je polnilnica v širšem pomenu besede, potrebuje tudi precejšnje količine pogonske energije. Zato se poleg transformatorske postaje nahaja v sklopu polnilnice tudi lastna kotlovnica. Parni kotelj ima zmogljivost 3 tone pare na uro, ki služi za ogrevanje vseh pralnih raztopin v strojih za čiščenje steklenic, za ogrevanje vode za ves toplovodni sistem (umivalniki, tuši, pomivalna korita) in za ogrevanje vseh prostorov v zimskem času. Polnilnica porabi dnevno tudi do 4.000 KWh električne energije, do 16 ton pare in 4-6 sekundnih litrov dovodne vode.

Od vrelca do polne steklenice mineralne vode ali jeklenke s plinom CO₂ je precej dolga pot, ki ne more ostati brez kontrole, pa najsi gre za razne meritve ali kemične analize. To delo opravlja laboratorij polnilnice v tesni zvezi z vodstvom Le-te. Spomniti moramo, da poseduje zdravilišče več vrelcev in da so od polnilnice večinoma oddaljeni tudi po več kilometrov. Mineralno vodo moramo privedi že v samo polnilnico čimbolj intaktno, ker sicer kaj hitro pride do mašitve cevovodov zaradi izpada mineralnih snovi in pod. Zato so potrebne posebne meritve in odvzemi vzorcev na vrelcih za kontrolne kemične analize.

Zdravilna mineralna voda Donat se v polnilnici zbira v ca. 100 m³ velikih rezervoarjih in obenem naravno odležava. Na ta način pride do popolnoma naravnega izpada mineralnih snovi, zlasti železa, ki bi sicer izpadle v napolnjenih steklenicah, ki so še v polpretekli dobi bile zelo pogost predmet, za poznavalca pač, neupravičenih reklamacij. Ta proces pa je kajpak potrebno kontrolirati s posebnimi analizami.

Tudi mineralna voda Tempel se zbira v enakih rezervoarjih, le da se predhodno umetno razželezuje s filtracijo preko peščenih filtrov, dejansko pa je mešanica več vrelcev. Seveda je tudi tu ves proces mešanja in razželeženja potrebno kontrolirati. Vsi rezervoarji sploh so opremljeni s ploščami, na katere se vpisujejo podatki o času

začetka in konca polnjenja rezervoarja kakor tudi o času izvršene kontrolne analize in podpisom. Brez podpisa laboratorijskega delavca se voda iz predmetnega rezervoarja ne sme polniti.

Že iz povedanega se vidi, da polnjenje rezervoarjev ne poteka kar avtomatsko. Pri mešanju več vrelcev že zadostuje izpad enega, da se kvaliteta končne mešanice (Tempel) spremeni. Za tak izpad pa zadostuje na primer že kakšna nevihta, ki povzroči izpad električnega toka na manjših transformatorskih postajah v manjših naseljih in s tem prekine transport vode po cevovodih (električne črpalke!). Do velikih nevarnosti prihaja zlasti ponoči, saj bi po vsaki prekinitvi toka bil nujno potreben takojšen obhod vrelcev. Prekinitve pretokov mineralne vode pa povzročajo še dodatne težave. Na padajočem delu cevovoda se namreč le-ta izprazni, praznino pa izpolni plin, ki po aktiviranju črpalke predstavlja veliko oviro za pretok. Ti plinski mehurji pretok zelo zmanjšajo ali ga celo onemogočijo in to vse do tlej, da se na kontrolnih jaških s pomočjo vgrajenih ventilov ves cevovod odzrača. To pa praktično pomeni zopetno večurno prekinitev pretoka — dobave mineralne vode.

Povsod je torej potrebna velika budnost, zlasti še v času sezone, ko je prilika in potreba, da izkoristimo takorekoč vsak liter vode. Zato se ta budnost ne more končati z delovnim dnem ali tednom, ampak je potrebna tudi ponoči, preko nedelj in preko raznih praznikov.

Z mineralno vodo se torej na vsej poti od vrelcev do zbirnih rezervoarjev in od tod do vstekleničenja ne dogaja prav nič posebnega, kar bi vplivalo na njeno kvaliteto. Nasprotno, le-ta se še izboljša v vseh organoleptičnih lastnostih. Za to navedeno enostavnostjo pa je vendarle skrita cela vrsta raznih opravil, ki jih na kratko poimenujemo kot priprava vode.

Poleg kontrole kvalitete mineralne vode in plina CO₂ v laboratoriju redno opravljamo tudi kontrolo čiščenja steklenic (analiza sestave pralnih raztopin), sodelujemo pri čiščenju rezervoarjev in filtrov, pripravljamo razkužilne raztopine, občasno kontroliramo sestavo vod v kotlovnici (proizvodnja pare), sodelujemo pri vrtalnih delih — opravljamo analize vode, sodelujemo pri obravnavi eventualnih reklamacij in pod. Mineralno vodo iz dnevne proizvodnje redno pošiljamo v bakteriološko analizo — kontrolo v Zavod za zdravstveno varstvo v Celju. Laboratorij skupno z vodstvom polnilnice tesno sodeluje s Centrom za razvoj in znanstveno raziskovanje mineralnih vod v Mariboru (tekoča problematika, priprava novih projektov itd.).

Že nekajkrat smo prikazali zlasti sezonski značaj dela v polnilnici, ki narekuje maksimalne napore za pokrivanje potreb tržišča oz. kupcev in s jih s tem vsaj delno zagotoviti tudi za zimsko dobo. Z drugimi besedami to pomeni do kraja izkoristiti že same po sebi borne kapacitete vrelcev in v tej zvezi kapacitete polnilnih linij. Zato v sezoni polnilnica tudi dela vse sobote, šestokrat tudi na praznike in nedelje. Pri vsem tem tempu pa je seveda zelo važno, da ves sistem naprav dobro funkcionira. Vsaka okvara pomeni alarm, kot za požar na skednju kmetijskega gospodarstva, ker kaj hitro lahko pomeni izgubo tudi več 100 tisočev litrov mineralne vode, kar smo že tudi nekajkrat povedali.

Za funkcionalnost naprav skrbi vzdrževalna skupina. Če se spomnimo vsega doslej povedanega, lahko rečemo, da je polnilnica tovarna v malem. Že sami vrelci so opremljeni z raznimi napravami za transport vode. S polnilnico jih povezuje cel sistem cevovodov s kontrolnimi jaški. V prostoru z zbirnimi rezervoarji stojijo naprave za pripravo vode (razželeženje, filtracija, impregnacija) z zapleteno avtomatiko. V polnilnici so postavljene 3 kompletne polnilne garniture s komplciranimi stroji za čiščenje (pranje), polnjenje in etiketiranje steklenic z nad 100 m transportnih trakov, ki so skozi ves dan izpostavljeni delovanju lužin, kislin, pare, največji njihov sovražnik pa so drobci stekla, saj se dnevno na teh strojih razbije tudi do 5 ton steklenic. Za funkcionalnost teh strojev je poleg visoko in nizko napetostnega električnega toka (vrsta elektro motorjev od 0,1 — 25 KW) potrebna še para, zrak in plin CO₂ pod visokim pritiskom, topla in mrzla voda, 8 vrst specialnih mazalnih sredstev in hidravlika.

Skladišče je opremljeno z nad 100 m valjčnih transporterjev, z avtomatičnimi stroji za izpraznjevanje in polnjenje steklenic v zaboje, s 5 vilicarji za notranji transport ter 3 lastnimi tovornimi avtomobili za razvoj vode in dobavo novih steklenic (letno ca. 2 milj.) in raznega pomožnega materiala za proizvodnjo.

V plinarni so: dva nizko tlačna kompresorja za plin CO₂ s kapaciteto 100 m³/h, eden visokotlačni za vtekočinjanje CO₂ s kapaciteto 50 m³/h, eden visokotlačni za vtekočinjanje CO₂ s kapaciteto 200 m³/h, eden visokotlačni s sušilno napravo za vtekočinjanje CO₂ s kapaciteto 100 m³/h, in eden zračni kompresor s kapaciteto 240 m³/h. V isti stavbi je še parni kotelj s kapaciteto 3 tone pare/h z napravami za mehčanje vode.

Ves opisan strojni park je v glavnem vedno v obrato-

vanju, skoraj brez rezerve in obratuje tako, da je vzdrževanje možno le ob nedeljah in v nočnem času ter ob letnih remontih. Celotno vzdrževanje opravlja 10 članska skupina, ki jo sestavlja 5 ključavničarjev, 2 električarja, en strugar, 1 avtomehaničar in strojni tehnik — vodja skupine. Od navedenih sta oba električarja skoraj vedno razporejena kot dežurna na izmene, eden ključavničar je 2/3 delovnega leta zamenjevalec vodij izmen, 1 ključavničar pa je skoraj vse leto zamenjevalec v času dopustov, bolniške in prostih dni. Za primerjavo bi naprimer navedli polnilnico Peter Quelle v Avstriji z letno proizvodnjo 10 milj. litrov vstekleničene vode (pri nas 30 milj.), brez plinarne, s samo enim vrelcem (praktično brez priprave vode) in samo eno polnilno linijo in 5 člansko vzdrževalno skupino.

V polnilnici je opremljen lep prostor za razdeljevanje toplih obrokov hrane. Razdeljen je v 3 dele. V večjem je 8 miz oz. 32 sedežev in je na voljo izključno domačim delavcem, v manjšem pa so 3 mize oz. 12 sedežev. V ta prostor prihajajo na malico poleg domačih delavcev ljudje, ki imajo v polnilnici opravke, to so predvsem soferji tovornjakov — prevoznikov mineralne vode. Srednji prostor je opremljen z električnim šteditnikom, pomivalnim koritom in predalčnimi pulti za shranjevanje posode in jedilnega pribora. Toplo malico, ki jo sicer vozimo iz kuhinj restavracijskega sektorja, tu po potrebi še pogrejemo in nato razdelimo. Po želji pa si lahko tudi tu kaj drugega kupimo za malico (sir, salame, kranjske, hrenovke), žejo pogasimo z brezalkoholnimi pijačami ali pivom, svojo utrujenost preženemo s turško kavo ali pa se pogrejemo s skodelico čaja.

Celotni promet polnilnice (prihodi, odhodi tovornjakov z embalažo oz. mineralno vodo in plinom CO₂) ter vse prihode in odhode zaposlenih delavcev, kakor tudi drugih oseb, ki imajo v polnilnici opravke, nadzorujejo vratarji. Njihova služba je 3 izmenska skozi vse dni v letu.

Celotni zunanji promet, to je prodajo mineralne vode in plina CO₂, urejuje komercialno-prodajna služba, ki pa je od obrata polnilnice fizično ločena in je v sklopu skupnih služb zavoda.

Če smo tistim, ki bodo ta sestavek prečitali, uspeli vsaj delno prikazati vso delo in trud tega dela našega zdraviliškega kolektiva, nas to zelo veseli, naš namen je bil dosežen. Če pa jih bo pogled na polno steklenico mineralne vode na to delo vsaj kdaj pa kdaj znova spomnil, nas bo to še toliko bolj veselilo.

ING. VLADO ČOH
FRANC OGRIZEK

Razgovor z našimi zunanjimi poslovnimi partnerji

GOSPOD WILHELM TOMESCH, NAJEMNIK POTOVALNE AGENCIJE STEIERBUS GRAZ, NAM JE ZELO HITRO IN RAD POSTREGEL Z NASLEDNJIMI ODGOVORI:

Vrelci: Ali ste v poslovnih in drugih ozirih zadovoljni s sodelovanjem z Zdraviliščem Rogaška Slatina?

G. Tomesch: Sodelovanje z upravo zdravilišča je bilo že v svojem začetku leta 1954 zadovoljivo, tako je tudi še danes.

Vrelci: Nad čem se jezijo

Wilhelm Tomesch

in kaj hvalijo naši skupni klienti?

G. Tomesch: Klienti se največkrat jezijo, ker često ne dobijo rezerviranih sob, če jih naročijo pri potovalni agenciji, medtem ko jim vedno uspe, če to uredijo osebno v Rogaški Slatini. Kritika gostov je uperjena na trušč in nevarnost, ki preži na tranzitni cesti, po kateri dan in noč divjajo osebni in tovorni avtomobili z nezmanjšano brzino. Najbolj

so navdušeni nad negovanimi parki in cvetličnimi nasadi.

Vrelci: Pred nedavnim smo pričeli z gradnjo hotela kategorije A s pokritim kopalščem. Ali boste lahko uspešno prodajali v Vašem poslovnem krogu storitve tega hotela? Cene bodo prilagojene cenam, ki veljajo v Sloveniji za to kategorijo.

G. Tomesch: Z gradnjo hotela kategorije A skupaj s plavalnim bazenom izpol-

njujete že več let izraženo željo mnogih gostov, ki so pripravljeni tudi več plačati. Prav gotovo Vam bomo poslali mnogo gostov v novo hišo. V bodoče bo nujno skrbeti tudi o tem, da bo hotelski gost zaščiten pred »gosti«, ki sicer ne spadajo v hotel.

Več pozornosti bo treba posvetiti tudi nočnemu miru in zagotoviti mir v času, ko gradbišče miruje.

STANE ČUJEŽ

NEKAJ TEORIJE O VREDNOSTI DENARJA

(Nadaljevanje in konec)

OBLIKOVANJE ZUNANJE VREDNOSTI DENARJA

Vrednost domačega denarja nasproti zunanemu denarju (valutam) se določa ali s paritetom ali pa se oblikuje na deviznem trgu in se izraža z deviznim tečajem (n. pr.: 1 USA

dolar = din 15,50). Pariteta pa je uradno določena vrednost, ki jo določi država za svojo valuto nasproti različnim zunanjim valutam.

Če v neki državi dalj časa traja visoka inflacija, bo ta država z uradnim dejanjem znižala vrednost lastnega denarja nasproti zunanjim valutam. Ta akt države se imenuje *devalvacija*. N. pr. od din 15,— na din 17,— za 1 USA dolar. Pred izvršeno devalvacijo se bolj spleča uvažati kot pa izvažati lastne proizvode. Ob tem se močno trošijo devize (zunanja plačilna sredstva), kar je neugodno. Po izvršeni devalvaciji pa dobe izvozniki več denarja za enoto tujega denarja in jih takšno stanje seveda stimulira (podžiga) k izvozu. Nasprotno pa morajo uvozniki plačati več lastnega denarja za enoto tujega, uvoz blaga se podražuje in ni več interesanten. Cene uvoženemu blagu na domačem tržišču naraščajo; porast cen se polagoma razširi tudi na blago, ki se doma proizvaja s pomočjo uvoženih surovin in polizdelkov.

Devalvacija pa lahko nastopi tudi zaradi zunanjih razlogov, se pravi, ko znotraj lastne dežele ni inflacije. Če devalvirajo svojo valuto država, v katero mnogo izvažata neka druga država, potem bo morala ta druga tudi devalvirati svoj denar, če bo hotela še vnaprej izvažati v to državo. Ko je na primer devalvirala angleški funt, je tudi Danska takoj ustrezno devalvirala svoj de-

nar in si tako zagotovila konkurenčnost svojega blaga na angleškem tržišču.

Nasproten akt je *revalvacija*. Tudi v tem primeru neka država po lastnem preudarku zviša zunanjo vrednost svojega denarja. V obeh primerih je potrebno predhodno soglasje Mednarodnega monetarnega sklada. Razlogi za revalvacijo so lahko notranji in zunanji. Eden najvažnejših notranjih razlogov je večji izvoz od uvoza. Rezerve tujih plačilnih sredstev močno naraščajo.

Zunanji razlog za revalvacijo nastopi takrat, ko svoj denar revalvirajo država, iz katere druga država mnogo uvažata. Takrat mora ta druga država revalvirati svoj denar, da se izogne splošnemu zviševanju cen na svojem tržišču. To je takoj storila Avstrija, ko je revalvirala nemška marka. Znano je, da Avstrija mnogo uvažata iz Zap. Nemčije.

Kakšni so učinki revalvacije? Negativno učinkuje na izvoz blaga iz države, ki je revalvirala svojo valuto. Takšno blago postane namreč na zunanjem trgu dražje, saj morajo tamkajšnji uvozniki plačati več denarja za enoto valute, ki je revalvirala. Poveča pa se uvoz blaga v deželo, ki je revalvirala, kar je ugoden pojav. Zunanji izvozniki so stimulirani za izvoz v deželo, ki je revalvirala, ker dobe več denarja za valuto, ki je revalvirala (n. pr. nemška marka, japonski jen, avstrijski šiling).

S. ČUJEŽ

Nekaj gostinskih uzanc v praksi

Kako je treba ravnati v primerih, ko gostinsko osebje zve, da je hotelski gost zbolel za infekcijsko bolezen?

Hotel je objekt, ki nudi hrano in prenočevanje večjemu številu ljudi. Zdravje in higiena zaposlenih delavcev v hotelu, kakor tudi brezhibne sanitarne ureditve, so najvažnejše, če hočemo onemogočiti pojave epidemičnih bolezni.

Če zdravnik takšno bolezen ugotovi, nudi obolelemu potrebno pomoč in mora odrediti takojšnjo izolacijo bolnika in prevoz v bolnico. S tem preneha pogodbeni odnos med hotelem in med gostom. Uprava hotela je dolžna zavarovati gostovo prtljago in obvestiti njegove najbližje sorodnike. Sobo je treba dezinficirati.

Kako je ravnati v primeru, če umre gost v hotelu?

V takšnih primerih mora uprava hotela nemudoma poklicati zdravnika, ki bo ugotovil nastop smrti in obvestiti milico.

Nemudoma je obvestiti (po možnosti po telefonu ali z brzojavom) najbližje sorodnike umrlega. Nato je komisijsko popisati gostovo prtljago in imovino.

Umrlega je treba položiti v krsto in ga po možnosti v nočnih urah prepeljati v mrliško vežo.

S. ČUJEŽ

Restavracija „Sonce“ zopet odprta

PRAV JE, DA SE BRALCI SEZNANIJO S KRATKO ZGODOVINO OBRATA, KI IMA ZA SEBOJ ŽE PREKO 170-LETNO DOBO OBRATOVANJA

V dokumentih, ki jih poseduje arhiv Zdravilišča, se že leta 1800 omenja gostilničar Pušnik kot lastnik gostilne »Pri lepi krčmarici«, kot se je tedaj ta gostilna imenovala. Leta 1806 se pojavi kot nov lastnik gostilničar Kužner in leta 1817 gostilničar Ogrizek. Leta 1846 je gostilno odkupil gostilničar Remschmied in leta 1852 gostilničar Badel. Oba sta gostilno poimenovala po sebi, tako da je izgubila svoj prvotni naziv. Leta 1884 je gostilna prešla v last Zdravilišča. Dobila je prvotni naziv »Kavarna in restavracija pri Soncu« in kasneje sedanji naziv »Restavracija Sonce«. Dokler so v objektu bile na razpolago tudi sobe za goste, je nosila naziv »Hotel Sonce«.

Pogosta menjava lastnikov — oziroma odkar je objekt v državni in nato družbeni lasti zakupnikov in poslovođij — je povlekla za seboj pogoste preureditve objekta. Vsak je pač skušal iz obrata iztisniti čim več in mu istočasno dati tudi svoj pečat. Lahko trdim, da je bil obrat celo večkrat prezidan in preurejen tako kot kuhinja Zdraviliški dom, ki je znana po svojih stalnih preureditvah. Prvotno je imela gostilna malo večje, navadne zidanice. Posedovala je prostor sedanje kuhinje in prostor pred njo, v katerem je bila točilnica. Pod temi prostori pa je bila klet. Vse ostalo je bilo dozidano kasneje. Leta 1840 je bil objekt prvič temeljito preurejen in je dobil izgled kot je razviden iz posnetka. Letnica te adaptacije je vklesana na kamnitnem vhodnem vratnem okviru. Leta 1860 je bil obrat drugič preurejen. Kasneje na samem objektu niso bile izvršene nobene večje spremembe, temveč pogoste notranje preureditve. Iz obrata so skušali urediti nočni lokal, nadalje penzionsko restavracijo, kasneje prehodno restavracijo kombinirano s penzionsko, nato zopet prehodno restavracijo

kombinirano z obratom za zabavo.

Priznati moram, da sem imel enako kot tudi ostali člani kolektiva, ki so posredno ali neposredno vključeni v gostinsko dejavnost Zdravilišča, večkrat »slabo vest«, ko sem hodil mimo objekta, ki je sameval pri vходу v Zdravilišče kot nekakšna mrtva straža. Ko pa sem zbiral podatke o tem obratu, so mi pogosta menjava lastnikov in pogoste preureditve potrdile mojo trditev, da ima obrat težak

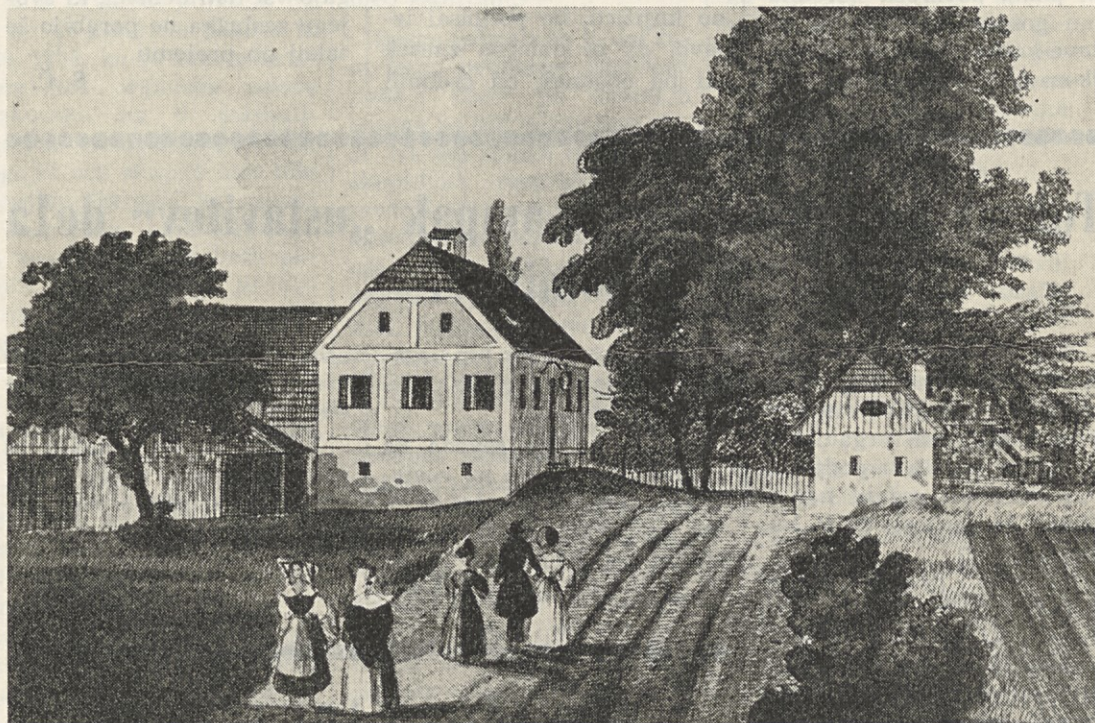
beno prehrano, zopet ni mogoče, ker v bližini ni podjetja z večjim številom zaposlenih.

V svoji knjigi »Rogaška Slatina na starih slikah, fotografijah, zemljevidih, spomenikih in kozarcih«, ki je izšla ob 300-letnici obstoja zdravilišča leta 1964, omenja njen avtor prof. Adolf Režek, da je bila ta gostilna že v 19. stoletju shajališče določenega kroga gostov, ki so se zvečer umaknili hrupu v središču ter v mirnih in resnih pogovorih izmenjali svo-

— v zimskem času izbor domačih specialitet in sicer tako, da bi jedila menjali tedensko, vendar vsak dan v tednu druga

3. obrat naj ponovno postane shajališče mirnih gostov, zato v obratu ne bi prirejali plesne zabave in nameščali razne igralne avtomate z mehanično glasbo.

Obrat sicer še ni dokončno adaptiran. Preurediti bo treba še sobo pri verandi in verando ter pokriti teraso.

Slika gostišča »Sonce« iz leta 1840

položaj, predvsem zaradi svoje lokacije, seveda pa vplivajo na to tudi drugi činitelji. Penzionška restavracija ne more biti, ker nima nase vezanega prenočitvenega objekta, prav tako ne prehodna restavracija, kajti gost, ki obiše Rogaško Slatino, želi v center in se ne bo ustavil ob vходу v Rogaško Slatino. Ko pa odhaja iz zdravilišča mu ni potrebno, da se ustavi ob tej restavraciji. Lahko bi naštel še vrsto drugih vzrokov. Tako n. pr., če je v obratu godba s plesom, postane obrat sčasoma shajališče razgrajačev. Da bi pripravljali obroke za druž-

je misli. Ta misel in pa seveda pogoste, večkrat tudi pikre pripombe, da naše zdravilišče nima lokala v katerem bi se ob vsakem času dobile določene domače specialitete, je pripomogla k izoblikovanju koncepta bodočega razvoja restavracije Sonce in sicer:

1. pivnica odprtega piva
2. ob vsakem času morajo biti na razpolago:
  - postrvi,
  - sardelice,
  - pečenice s kislim zeljem (v zimskem času tudi krvavice),
  - domač kruh,
  - sirova potica,

Kljub temu pa povečan promet, predvsem piva in rib, že sedaj potrjuje pravilnost zastavljenega koncepta.

Bližina bodočega zdravstvenega doma, mehanične delavnice, letnega kopališča, kegljišča, bencinske črpalke in velik parkirni prostor pa so dodatni činitelji, ki bodo omogočali povečanje prometa. S primernimi propagandnimi posegi, h katerim lahko prispeva tudi vsak član kolektiva, pa je mogoče načrtovan gostinski promet še povečati, saj imamo od nje-ga direktne ali indirektne koristi prav vsi.

MARTIN KENE

Nakazovanje dela osebnih dohodkov na hranilne knjižice – sodobna hramba denarja

31. OKTOBER — SVETOVNI DAN VARČEVANJA JE ZA NAMI. VENDAR NE BO PREPOZNO, ČE PONOVO OPOZORIMO NA AKCIJO NAŠIH BANK, DA BI SE TUDI MI VKLJUČILI V MOGOČNO ARMADO VARČEVALCEV

Gre za to, da bi določene dele naših osebnih dohodkov nakazovali na hranilne knjižice, ki bi jih imeli delavci pri banki. V razvitejših državah je to že ustaljen običaj, saj ima od tega koristi delavec, ker se mu varno naložen denar obrestuje, prav tako pa tudi družbena skupnost, predvsem gospodarstvo, ki lahko takšna sredstva kratkoročno koristi.

Denar, ki ni v obtoku (če ga imamo doma v nogavicah in pod.), povzroča narodnemu gospodarstvu enake težave kot strdki krvi v človeškem ožilju, ki onemogočajo

kroženje krvi in s tem oživljanje vseh delov organizma z dovodom kisika. Pojavu pomanjkanja likvidnih plačilnih sredstev sledi emisija t. j. puščanje v obtok novo tiskanega denarja. Vse to pa rojeva inflacijo (zvišanje cen, padec vrednosti denarja itd.).

Kako se bomo vključili v to akcijo varčevanja? Kdor se bo odločil, da se del njegovih mesečnih dohodkov nakazuje na njegovo hranilno knjižico, bo podpisal izjavo, da se določen znesek ali pa odstotek od osebnih

dohodkov nakaže na njegovo hranilno knjižico.

Vsak znesek je dobrodošel. Vloge se obrestujejo po določeni obrestni meri. **Z vloženi zneski lahko vsak čas prosto razpolagate**, se pravi, da denar dvigujete pri banki ali pa pri pošti.

Priporočljivo je, da bi vsakdo na ta način hranil svoj zaslužek, saj ga bo lahko, če bo tako želel, že naslednji dan dvignil. Prav priporočljivo pa je, da vlagajo vsi tisti delavci, ki svojega zaslužka ne porabijo že takoj ob prejemu.

S. Č.

Tokrat ne „prekinitev“, ampak „ustavitve“ dela v polnilnici

Dne 26. 9. 1973 je v Rogaški Slatini Rdeči križ organiziral krvodajalsko akcijo. Posamezni člani organizacije so po rogaških podjetjih obveščali delavce in nameščence in agitirali za to humano akcijo.

Na veliko presenečenje je v naši polnilnici akcija tako uspela, da je prišlo do ustavitve strojev, ker so krvodajalci zaradi odvzema krvi morali obrat zapustiti. Ta velika in humana gesta, za katero se je odločilo kar 44 delavcev polnilnice od 112 tega dne na delu, nam pove, da je naš kolektiv v svoji notranjosti vendarle zdrav in voljan se žrtvovati za sočloveka.

Žal, kot vedno v življenju in povsod, tudi pri nas ne gre brez izjem. Maloštevilne nergače bi lahko prešteli na prste ene roke, vendar so nam s svojim početjem pri-

skrbeli slab sloves ter negativno ožigosali vso svojo delovno skupnost.

S tem mislim seveda na »prekinitev« in ne na »ustavitve« dela. Gotovo je, da so vsi naši krvodajalci vredni posebnega priznanja, zlasti pa še častne izjeme kot naš

sodelavec Stanko Dolc, ki je svojo kri tokrat že dvajsetič daroval.

Želimo še dosti takih in sličnih skupnih akcij, z njimi bomo krepili zavest našega delavca in ga tako v pravilni luči spoznali.

FRANC OGRIZEK

KRVODAJALSTVO

(Nadaljevanje s 3. strani)

v srednjih in strokovnih šolah — da bodo ljudje dorasli nalogi krvodajalstva.

2. Darovalec krvi je na dan odvzema zdravniško pregledan. Na tem pregledu zdravnik ugotovi ali je krvodajalec zdrav in sposoben darovati kri.

3. Darovalci krvi naj 8 ur pred odvzemom krvi uživajo

jo le tekočino in hrano brez maščob.

4. Moški darovalci lahko dajo 500 ml krvi v presledkih treh mesecev, to je 4× letno.

5. Žene — darovalke krvi le 3× letno.

Krvodajalstvo je prostovoljno, zaradi tega je potrebna ljudem pravilna razlaga in vabilo. Upoštevati moramo dejstvo, da za kri ni mogoče dobiti nadomestila in da jo je potrebno zagotoviti za vsakogar.

Vsak narod si mora kri zagotoviti sam, prav v tem pa se kaže tudi njegova zrelost.

ŠTEFKA SLIVNIK

Grob neke matere

Hladen novembrski dan je bil, a pokopališče je vseeno oživelo. Grobovi so bili počiščeni in okrašeni. Vsak je hotel svojemu najdražjemu pokloniti še zadnje rože, rože hvaležnosti. Bele in rumene krizanteme so dihale hlad, živele z ljudmi in krasile grobove. Vse polno drobnih svečk je utripalo in lahen veter se je nagajivo igral z njihovimi plamenčki, da so nekatere celo ugasnile. To podoba je polepšal še zadnji, slaboten žarek sonca, ki je obsijal samo en grob. Tam ni bilo nobene še tako majhne rože, kaj šele krizanteme, tudi nobena svečka ni dogorevala. Samo plevel se je razbohotil. In tam je počivala neka mati...

Dva sinova in hči so kmalu odšli v tujino, najmlajša pa je tudi nekega dne rekla: »Mama, še jaz pojdem. Ne bom vedno delala doma!« Vse prošnje so bile zaman. Čez teden dni je mati na vse zgodaj spoznala grenko prevaro: hči jo je zapustila sredi noči — brez pozdrava.

Potem je dolgo čakala na pismo, dolgo je upala, a zaman. Ne, ni mogla razumeti: nobene besede v opravičilo od svoje najmlajše hčerke ni dobila, nobeden njenih otrok se ni spomnil, da bi jo vsaj v pismu vprašal, kako živi. Zagledala se je v slike na steni: dva krepka, mlada fanta, potem dekle — mlado, nasmevano, polno življenja in upanja. Takšna je bila nekoč ona sama... »Zdaj pa je moj obraz vse zguban, oči so udrti in žalostne,« je premišljevala sama pri sebi.

»Toda vsi štirje vedo, da je zguban zaradi njih... Morda pa ne vedo, da je obraz njihove matere zaradi njih tudi žalosten?« In zopet so jo obile solze...

Včasih je sanjala, da je dobila pismo in da jo vsi lepo pozdravljajo, drugi spet, da se je sramujejo. Toda poštarja ni bilo.

Zvon je zapel žalostno pesem. Izteklo se je življenje revne in osamele matere. Nobeden njenih otrok ni prišel, da bi ji zatisnil oči, niti da bi jo še zadnjič pobožal po hladnem obrazu. Pa saj tega niti ne bi več čutila. Pokopali so jo vaščani sami.

Tudi zdaj ne pride nihče, da bi zrahljal zemljo na njenem grobu ali ji nasadil rož. Nihče ji ne prižge ene same svečke. Samo zadnji sončni žarek novembrskega dne je posijal na njen grob in mu dajal tisto toploto, ki jo dajejo svečke drugim.

JOŽICA SELIGO

VRELCI — interno glasilo delovne skupnosti zdravilišča Rogaška Slatina. Glasilo izhaja mesečno v nakladi 600 izvodov in ga dobijo vsi člani delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Stane Čujež. Tisk in klišei: ČP Mariborski tisk.